

20/11/85

Πινακοθήκη μετ' έμποδίων

Τό ωραίο όρχοντικό τής 25ης Μαρτίου (παλιότερα ΙΚΑ), έχει επσκευαστεί εδώ και πολύ καιρό, αλλά άπείρη περιμένει να στεγάσει τή δημοτική πινακοθήκη. Ο έπων όροφος (λιγότερο προστάς από τόν κάτω, αλλά τέλος πάντων) είναι έτοιμος και άπελπιστικά... άδειος. Γιατί δέν μεταφέρονται οί πίνακες τής δημοτικής πινκοθήκης, γιατί δέν άναρτώνται, γιατί δέν λειτουργεί τό κτίριο. Μάλλον φτίνει τό γρανάδι τής δημοτικής γραφειοκρατίας ή ά άνατολίτικος ρυθμός κάποιων άρμοδίων. Όπως και νάχει τό πράγμα, είναι κρίμα ένα δόκιμολο «παλάτι», γιά τήν άνακαίνισή του όποίου Εοδευτήκαν όρεκά έκατομύρια, νά χρησιμοποιείται γιά κάποιες πρόσκάνφερνες ή γιά γραφεία άδήλου χρησιμότητας.

Οί «σιωπηλοί» τών 2.300 χρόνων

Ελξαν τά πανηγύρια (εύτυχώς και οί σπατάλες) και οί γιορτασμός τών 2.300 χρόνων τής Θεσσαλονίκης μένει σάν άνάνηση σε κάποιες φωτεινές επιγραφές. Οί σιελίες αυτές άνευλημμένα άσολήθηκαν με τό θέμα (σε μία περίπτωση, μάλιστα, φιλοξένησαν και όπόψεις υπευδών του γιορτασμού), δέχτηκαν πάλι τις πιέσεις ή έπιθέσεις, αλλά με άπογοήτευση διαπιστώνουν ότι κανένας άρμόδιος ή υπεύθυνος τής όργάνωσης δέν θήκε νά ύποστηρίξει με πορησία και, προπαντός, με στοιχεία γιά τούς στόχους, τό περιεχόμενο και τό άποτελέσματα τής πολυδάπανης φιέστας, που άγνόησε προσοικότητα τού έλληνικού θεάτρου σάν τόν Κούν ή τόν Ευσάγγελο, και άπέτυχε νά παρουσιάσει τό πνευματικό και καλλιτεχνικό πρόσωπο τής πόλης, με δόση έναν σωστό όργανωμένο προγραμματισμό.

Κινδυνεύουν με μαρσαμό

Η οικονομική κρίση και ή λιτότητα όπειλουν πνευματικά ιδρύματα και καλλιτεχνικούς όργανισμούς, με πλούσια ιστορία και προσφορά. Ψιθυρίζεται, ότι τό ΙΜΧΑ και ή μακεδονική καλλιτεχνική έταιρία «Τέχνη», δέν πρόκειται νά επχορηγηθούν (άραγε, πως θά επιδώσουν;), κάποιες, μάλιστα, φήμες μιλούν και γιά προάβληματα τής Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών. Ελπίζουμε οί ψιθυροί νά μην άναποκρίνονται στην πραγματικότητα, γιατί, ό άντίθετη περίπτωση, τό πλήγμα γιά τήν πνευματική ζωή τού βορειοελλαδικού χώρου θά είναι βαρύ. Αν, όμως, παρ' έλπίδα είναι άληθεια, τότε τί τις θέλατε όρε παιδιά τις πολυδάπανες όρκουσες και μάλιστα τό μεσοκαλοκαίριο;

Ελπίζουμε νά λειτουργήσκει

Αφού έμεινε κλειστό ένδομη χρόνο, τώρα Βορειοελληνική άνακαίνισ...

Η λογοτεχνία του αιώνα μας Μπουνίν, ένας σημαντικός της ρωσικής πεζογραφίας

Ο γαιοκτημόνας και ο έμειγκρές έκφραστής της ζωής του μουζικου

Δίπλα στά πολύ μεγάλα όνόματα τής ρωσικής πεζογραφίας, ύπάρχει ένας γαλαξίας από μικρότερα άστρα, με σημαντικό έργο, που μπορεί νά μην έχει τή μεγαλοσύνη ένός μυθιστορήματος τού Ντοστογιέβσκι ή τού Τολστόι, αλλά σίγουρα άνήκει στά έπιτεύγματα τής λογοτεχνίας. Κορολένκο, Κουπρίν, Μπουνίν και άλλοι είναι πεζογράφοι άξιώσεων, που, όμως, μένουν στη σκιά τών μεγάλων.

Και δέν είναι μόνο τό μέγεθος τής σημασίας τού έργου τους που τούς βάζει σε δευτερότερη μοίρα, αλλά και κάποιες αντίθετες συνθήκες. Κάποιοι Ρώσοι που φύγαν με τήν επανάσταση τού 1917 όπό τήν πατρίδα τους, περιπλανήθηκαν, γίναν έμειγκρές, πάλεψαν νά επιβιώσουν, ίσως στάθηκαν οί άδικαιμένοι τής πνευματικής ζωής τής μεγάλης πατρίδας τους. Ο Μπουνίν είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα.

Ο Ιδών Μπουνίν είναι μάλλον άγνωστος στο έλληνικό κοινό. Τώρα κυκλοφόρησε ένα βιβλίο με διηγήματά του, μεταφρασμένα από τόν Αντώνη Βογιάζο, που δίνει και πλήθος πληροφοριών γιά τό συγγραφέα, γιά ένα λογοτέχνη που στό 1933 τιμήθηκε με τό Νόμπελ και που τά έργα του μεταφράστηκαν σε πολλές γλώσσες. Με βοήθημα τόν πρόλογο τού Βογιάζου, έννεμερώνουμε τό κοινό μας γιά τό συγγραφέα αυτόν.

Ο Ιδών Μπουνίν και στήν πατρίδα του άκόμη, παρόλο που τόν είχαν ένταξει σε προσωπικότητες σάν τόν Τσέχοφ και τόν Γκόρκι, παρόλο μάλιστα, που είχε τιμηθεί με τό βραβείο Πούσκιν, γιά πολύν καιρό δέν γνώρισε τή δημοσιότητα που είχαν άλλοι δημιουργοί, όχι μόνο τόν τόν Γκόρκι, αλλά και σάν τόν Αντρέεφ ή τόν Κουπρίν. Ο ίδιος, σταν πρόλογό του γιά τή γαλλική μετάφραση ένός έργου του, στό 1934, έξηγούσε, με πολλή ηχώ, ως έξης τό φαινόμενο:

«Στά έργα μου δέν έθιγα τήν πολιτική και κοινωνική έπικαιρότητα. Δέν άντικα σε καμία λογοτεχνική σχολή, δέν αύτο...

γνωστικό κοινό, ένν θεωρείται βέβαιον, ότι ο Μπουνίν επηρεάσε πολλούς Σοβιετικούς πεζογράφους, παλιότερα τό Σάλοχοφ και τό Φέντιν, και τώρα τούς Ρασπούτιν, Μπελόφ κ.ά.

Ο Ιδών Αλεξέγεβιτς Μπουνίν γεννήθηκε στο Βορόνεζ τόν Οκτώβριο τού 1870 και έζησε μέχρι τό 1953, πεθαίνοντας στή

στό Οριόλ. Στά 1898 ο Μπουνίν παντρεύτηκε τήν Ελληνίδα Α. Ν. Ταακή, που ο πατέρας της ήταν άνακατεμένος στο έπαναστατικό κίνημα. Ο γάμος εκείνος δέν κράτησε πολύ και ο Μπουνίν πέρασε μερικά χρόνια περιπλανόμενος ανά τή Ρωσία και κάνοντας ταξίδια και στο έξωτερικό.

Σάν πεζογράφος ο Μπουνίν παρουσιάστηκε τό 1897 με τή

λάντας γιά τήν πολιτική του τοποθέτηση ο συγγραφέας, είχε πεί τό 1912: «Πέρασα γιά όχι πολύν καιρό από τό λαϊκισμό, ύστερα άπ' τόν τολστοισμό, τώρα τείνω περισσότερο προς τούς σοσιαλδημοκράτες, άν και άποφεύγω κάθε κομματική τοποθέτηση». Νά σημειωθεί, ότι σάν σοσιαλδημοκράτες ήταν τότε γνωστοί και οί μπολσεβίκοι και οί μενσεβίκοι. Πάντως, στό έργα του εκείνων τών χρόνων ύποδηλώνεται ή επαναστατική θέλησα που θά έξιστούσε σε λίγο.

ΟΧΙ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Όστόσο, ή σχέση του Μπουνίν με τούς σοσιαλιστές δέν κράτησε πολύ και ίσως δέν ήταν γνήσια. Μετά τήν κήρυξη τής επανάστασης και τής επικήτρησής της, όποτε σάρωθηκε και ή παλιά άριστοκρατία, αλλά και ή άστική τάξη, ο Μπουνίν πέρασε στο στρατόπεδο τής άντεπαναστασης, συμμαχώντας με τούς άστούς που άλλοτε μιούσε.

Από κεί και πέρα, μάχεται τό κομμουνιστικό καθεστώς, που είχε καταστρέψει τήν «παλιά, καλή Ρωσία», άνεκάρτητα άν παλιότερα ο ίδιος είχε περιγράψει τή ρωσική κοινωνία με μελανά χρώματα. Στά 1918 ο Μπουνίν ήγχε στήν Οδησσό, κοντά στους Λευκορούσσους, και όταν αυτοί κινήθηκαν από τούς κομμουνιστές, τράβηξε γιά τό Παρίσι, όπου έζησε ως τό θάνατό του, ταξιδεύοντας και σε άλλες πόλεις τής Γαλλίας.

Θά πρέπει νά σημειωθεί, ότι στα χρόνια τού πολέμου ο Μπουνίν πέρασε όσχημες στιγμές. Οί Γερμανοί τού πρότειναν νά συνεργαστεί μαζί τους, πάνω σε άντισοβιετική δόση, αλλά εκείνος όρνήθηκε. Μάλιστα, αίσθανόταν ένθική υπεργφάνεια...

Άσκή τή ζωή τών μουζικών από ρωσικό χωριό, στό τέλος τού περσιόχρονου βιβλίου. Ο Μπουνίν απη περιέγραψε με μαεστρία.

Ρωσία, άνάμεσα στους νέους κριτικούς και στους νέους άναγνώστες που προέρχονταν από τή νεαρή άστική τάξη και τό νεαρό προλεταριάτο. Εξάλλου, κυκλοφορούσα πολύ λίγο στους λογοτεχνικούς κύκλους. Εχσα πολύν καιρό στο χωριό,

Γαλλία. Καταγόταν από οίκογένεια άριστοκρατικών - γαιοκτημόνων, που είχε όμως ξεπέσει. Οστόσο, πάντα ο Μπουνίν θυμίζει τήν άριστοκρατική του καταγωγή. Η ζωή στο χωριό έδωσε σταν Μπουνίν τήν εύκαιρία νά γνωρίσει από κοντά τή ζωή τού μουζι-

συλλαγή διηγημάτων «Στήν άκρη τού κόσμου», που έπαινήθηκε από τήν κριτική. Από κεί και πέρα, ο Μπουνίν καλλιερει με έπιμονή τό διήγημα και κάθε καινούρια του προσφορά δείχνει τό άνέβασμα τής τέχνης του. Ιδιαίτερη έντύπωση προκάλεσε ή μεγάλη του νουβέλα «Χωριό» που δημοσιεύθηκε στό 1910 και δίνει συνολικιστικά...

Θεατρική Σύλχη και Έκθεση Σοβιετισμού, σε μία σκηνή τής πρώτης εμφάνισής

Θεατρικές παρουσιάσεις

ΜΟΛΙΕΡΟΥ, «Ο κατά φαντασίαν άσθενής», άπό τό Θεατρικό Εργαστήρι Θεσσαλονίκης.

Τελευταίο έργο - κύκνειο άσμα, που λένε - τού Μολιέρου, αυτή ή γεμάτη περιοκεψη κωμωδία, που ποίζει με τήν ζωή και τό θάνατο, άνήκει στα δημιουργήματα τού κλασικού κωμωδιογράφου, που θυθομετρούν παθιασμένα ότομα, πρόσωπα - συνήθως άνδρικά - που κατέχονται από έμμενες ιδέες και φτόνουν σε μία, ούσιαστικά τραγική, ύπερβολή. Ο Αργκόν, αυτός που πιστεύει πως πάσχει από πολλές άρρώστιες και έχει γίνει, με τή θέλησή του, έρμαιο τής άμάθειας ή τής άπληστίας τών γιατρών, περνάει μέσα από τήν λιανοτραγωδία του έναν κόσμο δόλοκληρο πονηρίας, έκμεταλλευσης, ύποκρισίας, γιά νά φτάσει με τήν τελευταία σκηνή, ύποκρινόμενος γόν νεκρό, νά άποκαλύψει συγκλονιστικές άλήθειες. Μάστορας στήν κωμωδία και μάστορας στή δημιουργία σωστά δομημένων έργων, ο Μολιέρος φτάνει στις τελευταίες αυτές σκηνές τού έργου του, πέρα από τόν αυτοσαρκασμό (καθώς γελοιοποιεί τόν συγγραφέα - έαυτό του), σε μία άποκάλυψη όδυνήρων έμπειριών, τόσο στο γενικότερο κοινωνικό πλαίσιο, όσο και στήν ίδια τήν οίκογένεια. Και δέν είναι, βέβαια, χωρίς σημασία πως όλη ή άποκάλυψη ξεκινάει από μία ιδέα τής Τουανέτας, τής υπέρτερρας, ένός λαικού κοριτσιού, που έξερει και νά βλέπει, αλλά και νά δρώ. Απέναντι στον ύποχόνδριο Αργκόν ή γνησιότητα τής Τουανέτας είναι ή δύσμη έξωσυρόρηση στο έργο του Μολιέρου - ή και στή ζωή τήν ίδια. Γιά μία άκόμη φορά - μετά τόν «Δόν Ζουάν» του και τόν «Τορτουφο» του - ο Μολιέρος φροντά νά προσφέρει τό στοχαστικό γέλιο, νά κάνει τόν θεατή του νά γελάσει, αλλά και νά φύγει πολύ σκεπτικός από τήν παράσταση τής τραγικωμωδίας αυτού τού άρρωστου στήν ψυχή Αργκόν.

Τήν παράσταση τού «Θεατρικού Εργαστηρίου Θεσσαλονίκης» σκηνοθέτησε ο Πάνος Χαρίτογλου, που μάλιστα έπωμίσθηκε και τό βάρος τής μετάφρασης και τής έρμηνείας τού βασικού ρόλου. Επζητώντας νά θάλλει περισσότερες τις κωμικές καταστάσεις τού έργου και νά άφήσει τό μαύρο χιούμορ νά φανεϊ - όσοφώς - από μόνο του, ο Χαρίτογλου προτίμησε μία μετάφραση πιο έλεύθερη και επαγωγική και πολλά γελοιογραφικά στοιχεία (δέν έλλειψαν ούτε τά γκλόγκ) φτάνοντας άρκετές φορές στο γκροτέσκο, όσον άφορά άντικείμενα κ.λ.π. Από τήν άλλη μεριά ο ίδιος έρμήνευσε τόν Αργκόν με μία γνήσια καθημερινότητα, έμπλουτισμένη ώστόσο με στοιχεία που θυμίζουν Λουί Ντε Φινές. Τό άποτέλεσμα ήταν μία διασκεδαστική παράσταση, που όταν έλινε...

Αφού έμεινε κλειστόι ενάμιση χρόνο, τώρα θαρραβευστικά αναγγέλλεται ότι θα ξαναεπιταχυνθεί το θέατρο στην Κομοτηνή. Ελπίζουμε να λειτουργήσει άνω ως το θέατρο (τό «πότε», θα το δούμε) γιατί η περιοχή εκείνη, που είχε την τύχη να χρεωθεί πρώτο το «Κιόμαχο Θρόνος» του ΚΟΒΕ, από το 1978-79, και να δει αδιάλογες παραστάσεις, με έργα του ελληνικού και ξένου ρεπερτορίου, κλασικά και σύγχρονα, έχει ιδιαίτερα μεγάλη ανάγκη από πολιτιστικές φορείς που θα τονίσουν την ελληνική παρουσία και την ελληνική κοινότητα. Βέβαια, κάποια δασφρατέα μυαλά του ΥΠΠΕ δεν τό άντελίσθησαν εγκαίρως και άρσησαν να στήσει αυτό τ θέατρο, ευέλπιστοίμε, όμως ότι θα ίσχυσε τό «κάλλιο άργά παρά ποτέ» και γιά τήν θράκη μας...

Δέν άνηκα σέ καμία λογοτεχνική σχολή, δέν άυτονομαζόμουνα ούτε παρακειμακό, ούτε συμβολιστής, ούτε ρομαντικός, ούτε ρεαλιστής. Κι όμως, στίς τελευταίες δεκαετίες, ή μούρα του Ρώσου συγγραφέα συχνά έξεστρίεται από τό άν θρισκίται σέ διαμάχη μέ τό ύπάρχον κρατικό καθιστάς, άν έχει θγει «άπό τό λαό», άν έχει κάνει φυλακή ή έξορία, ή άν συμμετείχε στή «λογοτεχνική επανάσταση» που, προσπαθώντας σέ μεγάλο βαθμό νά μιμηθεί τή Δυτική Εύρώπη, συν-

ή κρη στή χωρία εδωκε στήν ή μεγάλη του νουθεσία «Χωρίο» που δημοσιεύθηκε στή 1910 και δίνει συγκλονιστικά τήν έξαθλίωση και τήν άποσύνθεση στο πατριρχικό τράπου ζωής στο ρωσικό χωρίο. Ο Γκόρκι έλεγε τότε γιά τόν Μπουνίν: «Είναι όλος μία τεντωμένη χορδή, και τό συγκιραμένο ύφος του είναι ένδειξη μεγάλης έσωτερικής δύνομης. Ο Μπουνίν είναι σκληρός και σφιχτοδεμένος. Τή σκληρότητα τήν άνεβάζει στο επίπεσο κάποιος άμειλιχτης καλλιέργειας. Καί τί ταλέντο! Τί γλώσσα! Ίσως είναι ό,τι καλύτερο μπορεί νά δώσει ή σύγχρονη πελογραφή».

Στά χρόνια που άκολουθήσαν, ο Μπουνίν ήρθε πάλι κοντά στόν Γκόρκι και στόν προσκευτικό έκδοτικό οίκο «Ζνάνιε», που σημαίνει «Γνώση». Μι-

κούς αρνητές, ιδιαίτερα, άσθανόταν ένθική ύπερηφάνεια γιά τίς νίκες στο σοβιετικό στρατό. Μετά τόν πόλεμο ο Μπουνίν μαλάκωσε τήν άρνητική του θέση άπέναντι στους Σοβιετικούς λογοτέχνες. Ακόμη πρέπει να σημειωθεί, ότι στή χρόνια που έζησε στή Γαλλία ο Μπουνίν, δέν έπαψε να γράφει και, μάλιστα, άντλούσε υλικό και έμπνευση από τή ζωή στή Ρωσία που είχε νιώσει και είχε ζήσει.

Και όλοι θαυμάζουν τό ότι ά συγγραφέας αυτός, άν και ξεκομμένος τόσα χρόνια από τήν πατρίδα γή, μπορούσε να εκπράξει τή ρωσική ζωή σέ μία γλώσσα γεμάτη χυμό, έτσι που να χαρακτηρίζεται σαν ένας από τούς πιο λαμπρούς στυλίστες,

καυσιμενίον, έμμελο πορνή ή ψεύσοι με στοιχεία που σαρκαν λουίτζι Φινές. Τό αποτέλεσμα ήταν μέ διασκεδαστική παράσταση, που όταν δέν έχανε τόν ρυθμό τής κέρβιζε τόν θεατή. Δέν είναι εύκολα έργο ο «Κοτό φανταστικό άνθενης» και δέν είναι καθόλου εύκολος ρόλος ο Αργινάν Ρωτσόο ο σκηνοθέτης και πρωταγωνιστής, που έχει πίσω του τήν πείρα τών ήθοποιων του μπουλουκιού, άλλά και τήν γνώση ενός σκηνοθέτη που ζει και έργάζεται στο ευρωπαϊκό θέατρο, πέτھے μια παράσταση εύπρόσπλητη, όσα κι άν δέν τόν βοηθούσε, τουλάχιστον στο έπισημόν σημείο, τό έμπυχο μιλιά, που έήρεπε να χρησιμοποιήσει. Γιατί όί ανενεργότες του, χωρίς νά είναι ρακί, δέν μπορούσαν να δώσουν στήν παράσταση τή λήψη ήρτιον έρμηνείων. Θά ξεχωρίσω τόν Κώστα Γακίδη, που ήταν άπολαυστικός σόν Τομά Δασφασαρούς και καλός Πουργόν. Από τούς ύπολοιπους καλύτεροι ήταν ο Δημήτρης Ναζάρης σάν Μπουφονά (άλλά μέτρος σόν άδελφός), ο Στάτος Τρίκοπς σάν Κλεόν και κατόπ ή Κατερίνα Σιώρη σάν σούζονς και Έφη Δρόσου σάν Τουανέι.

Τό σκηνοή, που έήρησε ο Δημήτρης Μητροπούνιος, πάλι με άνάλαφρες κατασκευές (όπως και στο «Φιόρο του Λεβάντε»), συνθέσει στήν παράσταση, άλλά και πάλι στή κοστούμια του έδειξε μέ άταλμία γιά άπόλυτους ύψεις. Επαινετή ή μουσική έπιμέλεια του Δημήτρη Ιωάννου. Γενικά, μια παράσταση, που άπάρχει νά δει κανείς, να άν θυμηθεί μέ σούσιαστική άεία του θεάτρου κι άκόμη νά διαπιστώσει πώς και οι «μικροί» θέσισι μπορούν νά άντιπαλέψουν μέ τό κλασικό έργο, εύπρόσπλη.

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ

Ξαπλωμένη στο δωμάτιό της, καθώς άργούσε να γίνει καλά, κι όλο ζωγράφιζε μέ χρωματιστό μολύβι πάνω σε μεγάλα φύλλα χαρτίου καρφισταμένα σε μία ξύλινη πλάκα, κάποιες παραμυθένιες πολιτείες, ενώ εκείνη αναγκαστικά δέν άπαρκρυνόταν από τό κρεβάτι τής, καθόταν εκεί και κεντούσε γιά τόν έαυτό τής ένα σούκρανικό ποικιμασία, - ήταν όδύνατο νά άπομακρυνθεί, κάθε λεπτό ή λίλια όλο και κατί ζητούσε. Κι έγώ πέθανα μέσα στο όδειο, θουδ όπτι άπ' τήν αδιάκαπη, βασανιστική έπιθυμία νά τί βλέπω, νά τί φώλω, νά τί σφιγγω έπάνω μου, καθόμουν στο γραφείο του πατέρα, παίρνοντας καί τί τύχει από τήν θιλιόθηκή του και προσπαθώντας νά διαβάσω. Έτσι καθόμουν και κείνη τί φορά κόντευε πιά νά θροασθώ. Και νά, ξορκικό άκούστικαν τό έλαφρίο και γρήγορα θήματα τής. Πέτοε τό θιλιό και τινόχτη έπάνω:

-Τί έγινε, άποκαμήθηκε; Εκείνη έκανε μία χειροναμία όπελπισίας. -Μνά, που τέτοια καλό! Δέν τήν έξείρις - μπορεί νά μιν κοιμηθεί δύο μερόνυχτα, και δέν πειναίει τίποτα, όπως όλοι οι τρελλοί! Μ' έδωσε νά πάω νά θρώ κατί κίτρινα και πορτοκαλιά μολύβια του πατέρα... Καί κλαίγοντας ήρθε κοντά μου κι άφρησε νά πέσει τό κεφάλι τής στο στήθος μου: -Θέέ μου, πότε θα τελειώσουν όλα αυτά! Πές του έπιτέλους πώς μ' άγαπός, πώς έτσι κι άλλως τίποτα στόν κόσμο δέν θα μάς χωρίσει!

Και άνοσηκώνοντας τό μουσκεμένο από τό δάκρυα πρόσωπό τής, μέ άγκάλιασε όρμητικά, τίς κόπρη κι όνόσα στο φιλί. Τήν έοφια δάκλρηρή πάνω μου, τήν τράβηξε στήν καρδιά, - μήπως μπορούσε νά σκεφτόταν, να θυμάται εκείνη τί στιγμή! Μά στό κατώφλι του γραφείου άκούγονταν κιάλας ένα έλαφρύ θήγμο. Ερρίεα μία ματιά πάνω από τόν ώμα τής - ο πατέρας στεκόταν εκεί και μέ κοιτάζε. Υστερα γύρισε τίς πλάτες άπό άπομακρύνθηκε καμπουριασμένος.

..

Στό φαγητό δέν κατέθηκε κανέναν μας. Αργά τό θράδυ χτύπησε τήν πόρτα του δωματίου μου ο Γκούρη: «Ο πατερούλης σας σας ζητάει επείγοντως». Μπήκα στο γραφείο του. Καθόταν στήν πολυθρόνα πίσω από τό μεγάλο τραπέζι του γραφείου και άρχισε νά μού λέει, χωρίς νά γυριεί προς τί μεριά μου:

-Αυρίο θα φύγεις γιά όλο τό καλοκαίρι, στο κυβερνείο τής Σομόρος, στο χωριό τό δικό μου. Τό φθινόπωρο πηγαίνε στή Μόσχα ή στην Πετρούπολη νά βρείς θέση σε κάποια ύπηρεσία. Αν τομήςσεις νά μιν ύπακούσεις, θα σε άποκληρώσω γιά πάντα. Και όχι μόνο αυτό: αύριο κιάλας θα ζήνησά από τόν κυβερνήτη νά σε στείλει έξωριό από χωριά μέ ανασειδιά. Πηγαίνε τώρα και νά μη σε έξανοδύς τό μάτια μου. Τό λεπτό νά τό είδει και γιά μερικά μικροέξοδα θά τό πάρεις αύριο τό προί με άνθρώπου. Τά φθινόπωρο θα γράψω στο λογιόστηρί μου στο χωριό νά σου δώσουν ένα άρκαμένο ποσό γιά τόν πρώτο καιρό που θά ζήσεις τήν πρωτεύσοια. Μην έλπιζεις σε κομμό περίπτωση νά τί δεις προτού φύγεις. Αυτό άγαπητέ μου. Πήγινε.

Τήν ίδια νύχτα έφγα γιά τό κυβερνείο του Γιαροολάβ, στο χωριό ένός από τούς συμβαθιστές μου του λυκείου, όπου και έμεινα ως τό φθινόπωρο. Τό φθινόπωρο, χάρη σε μέσο του πατέρα μου, διορίστηκα στο ύπουργείο Εξωτερικών στην Πετρούπολη κι έγγραφα στόν πατέρα μου ότι παραιτούμαι άχι μόνο από κάθε κληρονομιά άλλά και από κάθε θέρβεια. Τό γεώμανο έμαθα ότι και έκείνος είχε όφηση: τήν ύπηρεσία και είχε μετακομίσει στην Πετρούπολη. «Μέ μύ χαριτωμένο νεαρό γυναικόκλα», όπως μού είπον. Και καθώς έμεινα ένα βράδυ στην έκτατική του θεάτορ Μόρσκιον ίνα λεπτά παρτου άνοίξει ή αύλαία, τούς είδα έσπινάκι κι αυτόν τί έκείνη. Κάθισαν σ' ένα θεωρείο πλάι τίτ ή σκηνή, πολύ κοντά στο χωριό του όπου ήταν άκουσμένοι ένα γευγάρι μικρά στεφενέια κυδία. Εκείνος με τό φράδα του, καμπουριαστας, σόν κάρκας, διάβασε προσεχικά τό πρόγραμμα, μοσκαλένοντας τό ένα μιλί. Εκείνη, άνάλαφρη και άρδρόστητι, με τό έσνθα μαλλιά τής σε μία ψηλή κομψή, έρχινε ζωφρες μωτίες άλόγωνα τής. - στή ζεστή πιασεία μου γέμισε από κόμπο, σπασφραντας μέ τούς παλαιαίους και τήν άναβόνοντας ένα άπαλό θοπή, στό βροδινό φορέματό, τό φράδα και στίς σκαλές έκείνων που έμειναν στο θεωρείο. Στό λαμό τής δασφρατε σόν σκούρο φάλας ένα σπουραδισκό από ρουμίνι, τό λεπτά μέ στρογγυλότητα κιάλας χέρια τής ήταν γυμνά και μέ άγκρφο από ρουμίνι κρούοις στόν άρδρότερο τής ώμα ένα είδος πέλου από πορφυρό θελούδο...

Ο ΠΑΤΕΡΑΣ μου έμοιοζε μέ κόρακα. Η σκέψη αυτή μου ήρθε όταν άκόμα ήμουν παιδί: στο περιοδικό «Νίθα» είδα μία φορά μία ζωγραφιά, κάποιον θρόνα και πάνω του τόν Νοπολόντα, μέ τήν άσηρή κοιλίτσα και τήν'κυλόττα του, μέ τίς μαύρες κοντίες του μπότες.

Και ξαφνικά γέλασα από χαρά καθώς θυμήθηκα τί ζωγραφίες από τίς «πολικές περιηγήσεις» του Μπουγιντάνφ— τόσα όμοιοι με τόν ηγκούνιο μου φάνηκε ο Νοπολόντ, - μέ ύστερα σκέφτηκα μέ λύπη: και ά μπαμπίο μοιάζει μέ κόρακα...

Στήν πόλη μας που ήταν κέντρο κυβερνείου, ο πατέρας μου κατείχε μία πολύ περίοπτη ύπηρεσιακή θέση, και αυτό τόν χόλασε άκόμα περισσώτερο. Νομίζω πώς άκόμα και στόν κύκλο των τών άξιωματικών δέν ύπήρχε άνθρωπος πιο καταθλιπτικός άπ' αυτόν, πιο σκούρωπος, άμύλητος, μέ τόση ψυχρή σκληρότητα στο άργά του λόγια και φερελιματα. Κοντάς, γεμάτος, λίγα καμπουριαστές, μέ τραχιά μαύρα μαλλιά, σκούρα μακρουλό ευριμένο πρόσωπο και μεγάλη μύτη, ήταν σ' τ'άληθεια ασώτος κόρακας - ίδιαίτερα όταν φορούσε τό μούρο φράκα του στίς φιλανθρωπικές δεξιώσεις τής γυναικός του κυβερνήτη μας, στεκόταν καμπουριαστός και θάρυς κοντά σε κάποιο περίπτερο μέ τή μορφή μικρούταικης ρωσικής ίζμας και γύριζε πότε δώ και πότε κει τό μεγάλο κορακίσιο κεφάλι του, λοξοκοιτώντας μέ τό λαμπερό κορακίσια μάτια του έκείνους που χόρευαν κι αύτούς που πλησίαζαν τό περίπτερο, καθώς και τί θοιγιά μου μέ γοητευτικό χαμόγελο πρόσφερε μέσα από τό περίπτερο σε χαμηλά ποτήρια κίτρινη φηνήρη ασπώνια με τό χοντρό, γεμάτο μπυρλάντια χέρι τής - μία μεγαλόφωνη κυρία με φόρεμα από δαμασκινό κι κεντητό διάδημα, μέ μία μύτη τόσο πουδραρισμένη άσηρή - ρόζ, που έμοιαζε τεχνητή. Ο πατέρας ήταν από κοινό χήρος, είχε μόνο δύο παιδιά - έμένα και τή μικρή μου άδελαφούλα τήν Αλία- και άδεια, ψυχρά λαμποκοπούσαν τά τερόστια, πεντακάθαρα σόν καθρέφτες δωμάτια του εύρύχωρου διαμερισμάτος μας στο δεύτερο όροφο ένός από τό κρατικό στίπια που όί προόφησης τούς έάλεπαν στήν δονδραστοκία με τίς λεικές, άνομεια στή μητρόπόλη τόν κεντρικό δρόμο. Ειτυχώς πάνω από μία μισή χρόνο έμένα στή Μόσχα, φοιτούσα στο λυκείο του Κατιόρ, κι έρχόμουν στο στίπι μόνο νά Χριστούγεννα και τίς θερρινές διακαπές. Εκείνο όμως τό χρόνο βρήκα στο στίπι κατί έντελώς άπόρρομενα.

Τήν άνοίξη έκείνου τό χρόνο τέλειωσα τό λυκείο και μόλις έφτασα από τί Μόσχα έμεινα έμβρόντιος: λές και κάποιος ήλιος έλαμψε όξωφικά στο άλλοτε τόσο νεκρό διαμέρισμα μας, όλο τό φωτίε ή πορραμία έκείνου του νεαρού, έλαφροπόδαρου κοριτσιού που μόλις πριν λίγα καιρό είχε άντικαταστήσει τί νταντά τής όκτάχρονης Αλίας, μία ψηλή έρρακιανή γριά που έμοιαζε με μεσοαιονικό έζανο κάποιος άγιος. Φτωχή κοπέλεια, κόρη ένός από τούς κατώτερους ύφιστάμενους του πατέρα, ήταν έκείνης τίς μέρες άπέναντι εύτυχισμένη γιά τό ότι ταπεινά έκοιμήθηκε καλό άμέσως μετά τό γυνάδιό, καί ύστερα και γιά τόν έρχόμω μου, γιά τήν έμφάνιση ένός ουσυνηλικού στο στίπι. Μά πόσο φοβιόταρα ήταν, πόσο μωφεμένη μπροστά στόν πατέρα, στήν τελευταίρια του φαγητού, παρακοιωνώντας κάθε τόσο μέ άνοησμία τή μαυρομάτα, σιωπηλή κι αύτή, μέ όποσημύ άχι μόνο στήν κάθε τή κίνηση άλλά άκόμα και στή ασιπή τής Αλία, που λές και κατί συνεχώς περιέμενε κι όλο σπριφούριζε προκλητικό τό μούρο κεφαλάκι τής! Ο πατέρας είχε γίνει άγνώριστος τήν ώρα του φαγητού, δέν έρχινε πιά θάρεις ματίες στο γέρο-Γκούρη που τό σέρβιρε τό φαγητό μέ τό πλαχά του γόντια, κάθε τόσο άνοιγε τό στόμα του γιά νά πει κατί -άργά άλλά τό άνοιγε- μιλώντας θέαμα μόνο προς αύτόν και άποκαλώντας τήν έπίσημα με όνομα και πατρώνυμο -άγαπητή Ελένα Νικολάεβνα-, έκανε μάλιστα και κάποιες άπόπειρες ν' άδοιευθεί, να χασκογέλασει. Κι εκείνη ντρεπόταν τόσο πολύ, που άπόντοιυσε νά τρυσφρό πρόσωπό τής - τό πρόσωπό μας άδοντιζε ένόηθς κοπελίστας μ' ένα λευκό άνάσφωρο μπουζέκι που σκούριανε από τό θερμό έρριπικό ίδρωτα στίς μασχάλες και όφινε νά έρχωρίζονταν από κάτω του τό μικρά τής στήθη. Σέ μένα τήν ώρα του φαγητού δέν τολμούσε καν νά σπώκειε τό μάτια τής: έκει ήμουνα γι' αύτήν κατί άκόμα πιο τρομερό κι όπ' τόν πατέρα. Μά όσο περισσότερο προσπαθούσε έκείνη νά μ' ή με θέλει, τόσο πιο ψυχρά λοξοκοιτάζε προς τί μεριά μου ο πατέρας: όχι μόνο έκείνος άλλά και γιά καταλόγους ότι πίσω άπ' αύτήν τή βασανιστική προσπάθειά τής νά μ' ή με θέλει, μέ ν' άκούει τόν πατέρα και νά παρακολουθεί τή θαλσίδρα άν και σιωπηλή Αλία, κρυβόταν ένας έντελώς διοφορετικός φόθος, ά γαρώνοντας φόθος άπ' τήν κοινή μας εύτυχία νά βρισκόμαστε ο ένας κοντά στόν άλλο. Τά βρόδυα ο πατέρας πνάντα είχε τί συνήθεια νά πίνει τό άνάμειο στις άσκαλές του, και καλύτερα τού έβερναν από γραφείο ένα μεγάλο φυλτζίνι με χυρό χέλιος.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ αύτή κουθέντα είχε γίνει τί βροδιά πριν τί γιορτή του Αγίου Πέτρου, τί θυμάμαι αύτή τί μέρα πολύ καλά. Τό πρωί ο πατέρας πήγε στή μητρόπολη κι άπ' τή μητρόπολη σε πρόγευμα στού κυβερνήτη που γιορτάζε. Έτσι κι άλλως δέν έβουινε ποτέ τί καθημερινές τό πρόγευμά του στο στίπι, καθάριεμα λαινόπ κι αύτή τί μέρα νά φάνε τό πρυνώ μοι όί οίρες μας και στο τέλος του φαγητού ή Αλία, όταν άντί γιά τούς άγαπημένους τής

λαουκομάδες τής έδωσαν κιόσλι από θύσινιο, έμπηξε διαπεραστικές ταιριδες στόν Γκούρη, χτύπησαν τίς γροθιές τής στο τρονέζι, τάρκουνούσε τό κεφαλάκι τής και πνιγόταν από ένα μονασμένο κλάμα. Μέ χίλια ζόρια τήν τράβηξε ως τό δωμάτιό τής -έκείνη χτυπιόταν και μός δόγκωνε τό χέρι- τήν ικετεύατε νά ηουχάσει, τής ύποσχεθήκομε νά τιμωρήσομε άκαηρό τό μάγειρα, και τελικά ήρέμισε κι άποκαμήθηκε.

Πόσα ακριτήματα τρυφερότητας κρυβόνταν γιά μέσ όκόμο και, ο' αυτό τό πράγμα - στήν κοινή μας προσπάθεια νά τήν τράβήξουμε ως τό δωμάτιο, άγγίζοντας κάθε τόσο ο ένας τό χέρι του άλλου! Έξω έπείρεση δυνατή βροχή, στο ακοτειναμένο δωμάτιο άναθε πάλι - τότε μία άστρατη κι έτρεμαν τό τέρμα άπ' τί βροχή.

-Είναι ή έπίδραση τής καταγίδας που τήν έκανε έτσι, είπε έκείνη χαρομένο με ψευριστή φωνή, όταν όηγήκαμε στο διάδρομο, και ξαφνικά αδιάφορτες:

Αχ, κάπου έγινε πυρκαγιά! Τρέξαμε στήν τραπεζαρία κι άνοίξεμε διάπλατα τό παράθυρο - μπροστά μας στήν δονδραστοκία, περνούσαν τρέχοντας μέ πάταγα τό μακρόστενο κάρα με τήν ομάδα τών νυρσοβειτών. Πάνω στίς λεικές έφεπτε μία γρήγορη βροχή, ή καταγίδα είχε πέσει πιά, σόν νά τήν είχε σθείσει αύτή ή βροχή, - και μέσα στο σάλαγο τών κάρων που έτρεχαν νά τίς χλάκινε κόκκας τών άρθριων νυρσοβειτών τους, με τούς νεροούλιους πιά τίς σκαλές, μέσα στόν ήχο τών πυρσοβειτών που χοροπηδούσαν πάνω άπ' τίς χαιτες των μαυρών όλόγων, μέσα στο κρατόλαμα τών πετάλιων που έτρεχαν μέ γκαλόπ πάνω στο καντέρμι, άντηχουσε άπαλό, διαδοχικά παιχνιδιάρικα, προειδοποιητικά τό θούκιο του σοληκνιού... Υστερα χτύπησαν γρήγορα - γρήγορα όί κομάντες από τό κομπανιστό του λωδών του Στρατιού... Στεκάζοντας πλάι - πλάι, πολύ κοντά ο ένας στόν άλλο, μπροστά στο παράθυρο, που έβερνε μέ έρσορη μωρβιά όπ' τό νερά και τήν ύγρή σκάνη τής πόλης, και θάλασε κοινες πές μόνο άπλάμα και άκούομεν με μία έπιμονα προσωμμένη τορφή. Υστερα πέσαμε γοργά τό τελευταίο κάρα με τεράστιο κόκκινο τεπόζιτο, ή καρδιά μου χτύπησε δυνατά, σφιχτηκε στο μέτωπό μου - έπίσας τό χέρι τής που κρεμόταν σόν άψωμο από τή μπρο τής, κοιτόζοντας τήν ικετευτική στό μανούλο, κι έκείνη άρχισε νά κλωμάζει, μισόεινικά σε μένα τό φωτεινό, γεμάτο δάκρυα μάτια τής, και τότε ένά όρραδα τόν ώμα τής και γιά πρώτη φορά στή γύμνη μου λήγώθηκα στήν τρυφερή όρρασι των κοριτσιότατων χελιών. Από τότε δέν πέρσο ούτε μία μέρα χωρίς νά σονανθίσωτε κάθε ώρα, τόχο τυχαία, πότε στήν τραπεζαρία, πότε στο σαλόνι, πότε στο διάδρομο, άκόμα και στο γραφείο του πατέρα, που έρόχταν στίπι μόνο τό βρόδυ - δέν περνούσε μέρα χωρίς αύτές τίς σόντομες σονανθιές και τό δατέλωμα, άόρτητα, άπελπισμένο φύλο άρραφά πιά στο διάεδρό τούς. Και ο πότερας, που κατί διαπισθόνταν, έφινε πάλι νά έρχεται στήν τραπεζαρία γιά τό βροδινό ποτό, έγινε πάλι σιωπηλός και σκούρωπος. Μά έμεις δέν τόν προσέχαμε πιά, κι έκείνη τώρα πιά ήρπει καί σσοδρή τήν ώρα του φαγητού.

Στίς όρχες του Ιούλη ή Αλία άρρώπστη έπειδή παράφαγε σμέουρα, έμενε